

KOMMUNSTYRELSEN

ROTEL VII	Stockholms stads fastighetskontor
2010-11-11	
Dnr	L.6-565/2010
Fastighet	
Handläggare	C. Hoberg

DNR: 326-2538/2010
DATUM: 2010-11-11

Till berörd remissinstans

T. Perslund
J. Holmer
E. Olafsson

ANGÅENDE REMISSEN OM FÖRSLAG TILL PROGRAM FÖR DELAKTIGHET FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING 2011-2015

Detta gäller remissvar på "Förslag till program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2015"

Dnr: 326-2538/2010

Remisstiden sträcker sig till den 31 januari 2011, vilket vi ber er respektera. Om det av några skäl inte är möjligt för er att inkomma med svar inom utsatt tid måste en kontakt tas med den för ärendet ansvariga personen på roteln.

Ansvarig handläggare/borgarrådssekreterare på Rotel VII är Fredrik Sundqvist, tfn 08-508 29 138.

Remissvar skickas till:

- Rotel VII i **digital form (word/excel)**. Ange KS:s diarienummer som namn på ärenderubrik. Ex: KS 314-331-2004
- KF/KS kansli i **pappersform**.

Adresserna är följande:

Rotelns e-post: Funktion SLK RVII-remissvar@stockholm.se

KF/KS kansli, Stadshuset, 105 35 STOCKHOLM

Med vänliga hälsningar

Erika Falck
Rotel VII

Remitteringsmapp

Ärende: Förslag till program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2015

Inkom till KF/KS kansli den

Behandling i övrigt:

För yttrande senast: 31 januari 2011

Stadsdelsnämnderna

Skarpnäck SdN
Spånga-Tensta SdN
Södermalm SdN

Facknämnderna

Trafik- och renhållningsnämnden
Stadsbyggnadsnämnden
Fastighetsnämnden
Utbildningsnämnden
Kulturnämnden
Idrottsnämnden

Övriga

Slk
Stockholm Stadshus AB
SBR
KS Handikappråd

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
KF/KS Kansli	
Ink.	2010 -11- 09
Dnr:	326-2538/2010
Ill:	LJK

PROTOKOLL nr 9/2010
2010-10-28

Justerat 2010-11-01

Karin Rågsjö och Christina Elffors-Sjödin

§ 14

Förslag till program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning
2011-2015

Dnr 3.1-0480/2010

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens beslut

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden godkänner förslaget till program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011 – 2015.
2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Ärendet

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen har i samverkan med stadens förvaltningar och bolag samt handikapporganisationer tagit fram ett nytt handikappolitiskt program, som nu föreslås byta namn till "program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning". Programmet är ett av stadens styrdokument och ska ingå i det integrerade ledningssystemet, ILS.

Utgångspunkten för programmet är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Programmets övergripande mål är: "I Stockholms stad ska alla ha tillgång till och kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap." Programmet omfattar sju mål inom områdena fysisk respektive kommunikativ tillgänglighet, bemötande, utbildning, arbete, bostad och fritid. Målen är formulerade utifrån vilka resultat som önskas uppnå för målgruppen. Till målen har tretton indikatorer knutits, som ska belysa i vilken utsträckning det skett en förändring för målgruppen.

Förvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 11 oktober 2010.

Förslag till beslut

Ledamoten Marie Ljungberg Schött m.fl. (M), ledamoten Lena Kling (FP), ledamoten Dikran Dison (KD) och ledamoten Stefan Nilsson (MP) föreslog att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Tjänstgörande ordföranden Karin Rågsjö (V) och ledamoten Lars-Åke Henriksson m.fl. (S) framlade ett annat förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle besluta enligt detta förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställde förslagen till beslut mot varandra.

Nämnden beslutade utan omröstning enligt ledamoten Marie Ljungberg Schött m.fl. (M), ledamoten Lena Kling (FP), ledamoten Dikran Dison (KD) och ledamoten Stefan Nilsson (MP) förslag till beslut.

Reservation

Tjänstgörande ordföranden Karin Rågsjö (V) och ledamoten Lars-Åke Henriksson m.fl. (S) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag enligt följande.

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutar att återremittera förslaget till program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011 - 2015.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Det är positivt att staden har arbetat så brett och i samverkan med handikapprörelsen för att ta fram det nya programmet för delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Vi hade dock gärna sett att staden parallellt hade utbildat förtroendevalda, som ska besluta om programförslaget, i den nya FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar som har varit vägledande för programarbetet.

Vi menar att indikatorn om Stockholms stads inne- och utemiljö ytterligare behöver förtydligas. Detta gäller i synnerhet enkelt avhjälpna hinder där en tydlig mätmetod behövs. Vi vill också se en indikator som mäter andel möteslokaler, samlingslokaler och skolaulor med fungerade hörselteknisk utrustning. Till detta kommer att det inte är tillräckligt med den indikator som föreslås under mål 4 om utbildning. Den är för allmän och behöver ersättas eller kompletteras med en specificerad indikator. Även under mål 5 om bostad finns endast en indikator. Där anser vi att en indikator som till exempel visar väntetider för att få en bostad med särskild service skulle behövas.

Det finns viktiga förtjänster med förslaget när det gäller anpassningen till stadens ledningssystem, ambitionen att konkretisera målen och att lyfta fram de resultat som ska uppnås. Hur indikatorer och uppföljningsmetoder utformas kommer dock att vara avgörande för tilltron till utvärderingen, eftersom en kritik har funnits den senaste mandatperioden mot mätningen av måluppfyllelsen i stadens budgetdokument.

Ett avgörande perspektiv som berörs allför lite i programmet är jämställdheten. Därmed bör även FN:s konvention om kvinnors rättigheter ingå som ett av de vägledande styrdokument. Som en konsekvens behöver indikatorerna formuleras så att de speglar situationen för såväl flickor/kvinnor som pojkar/män. Ett genusperspektiv kan också synliggöra behovet av att lyfta fram andra mål, exempelvis mot våld i nära relationer.

Särskilt uttalande

Ledamoten Marie Ljungberg Schött m.fl. (M), ledamoten Lena Kling (FP) och ledamoten Dikran Dison (KD) lämnade följande särskilda uttalande.

Det innevarande handikappolitiska programmet har löpt ut. Det är därför både viktigt och glädjande att ett nytt program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning kommer på plats. Programmet tar utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som Sverige nu har förbundit sig att efterleva. Det är också bra att programmet använder en riktig terminologi.

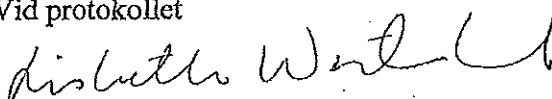
För att Stockholm ska fortsätta att utvecklas till en tillgänglig stad krävs att programmet innehåller tydliga mål och aktiviteter som är mätbara. Det nya programmet är därför mera konkret och kan därför utvärderas.

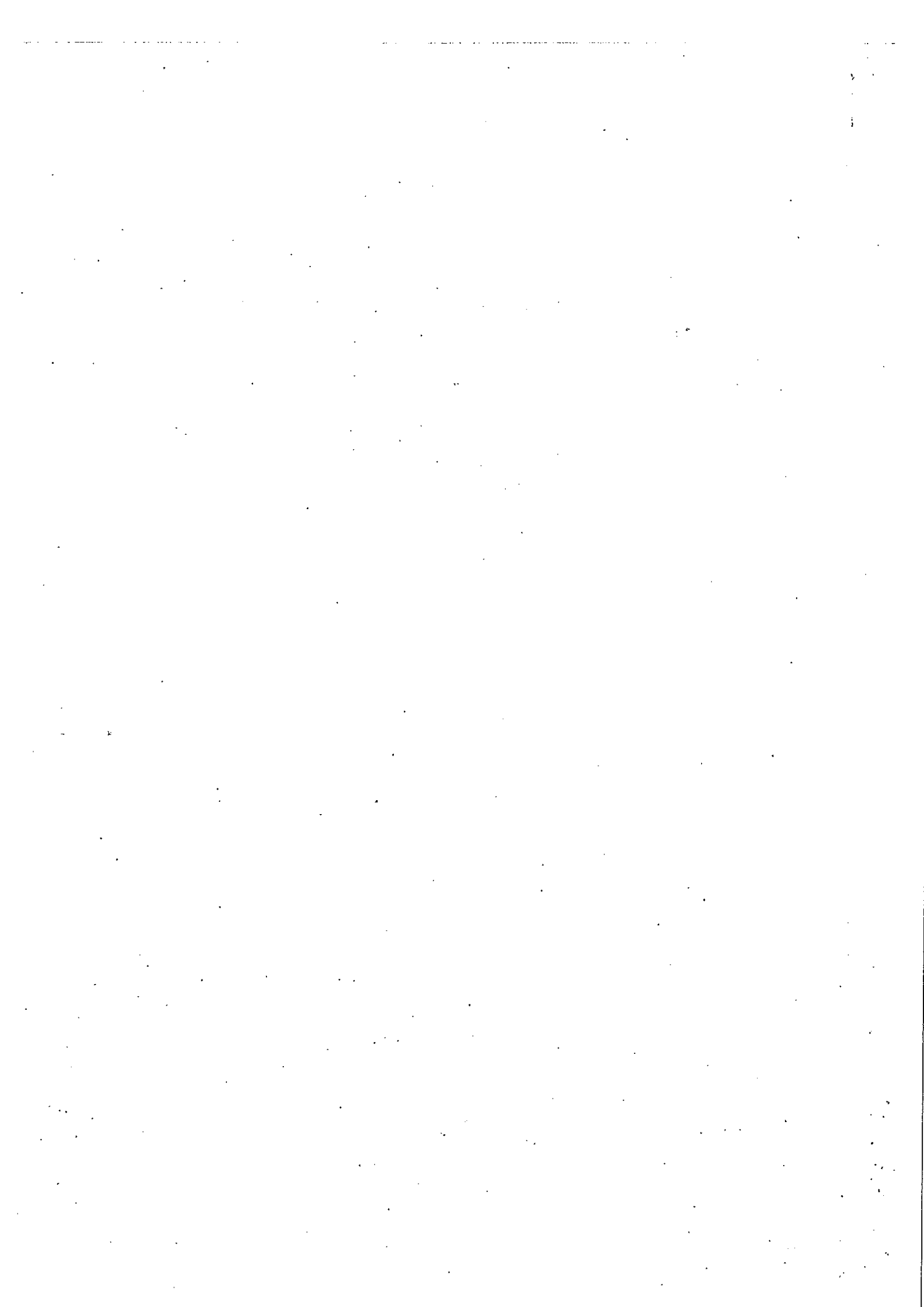
Särskilt uttalande

Ledamoten Stefan Nilsson (MP) lämnade följande särskilda uttalande.

Det är bra att det nya programmet för delaktighet för personer med funktionsnedsättning tagits fram i samarbete med stadens förvaltningar och bolag samt handikapporganisationer och att det tar sin utgångspunkt i FN-konventionen. Mycket positivt, inte minst för att programmet ska få reell betydelse, är att programmet görs till en del av stadens styrdokument och ska ingå i det integrerade ledningssystemet, ILS. Det är av yttersta vikt att alla berörda - nämnder, förvaltningar och bolag - tar till sig de nya målen, liksom att målen sätts högt och höjs efterhand.

Vid protokollet

Lisbeth Westerlund
sekreterare

**SOCIALTJÄNST- OCH
ARBETSMARKNADSFÖRVALTNINGEN**
AVDELNINGEN FÖR STADSÖVERGRIPANDE SOCIALA FRÅGOR

14.
TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 3.1-0480/2010
SAN 2010-10-28
SID 1 (6)
2010-10-11

Handläggare:
Pia Modin
telefon: 08-508 25 618
Riitta-Leena Karlsson
telefon: 08-508 25 610

Till
Socialtjänst- och
arbetsmarknadsnämnden

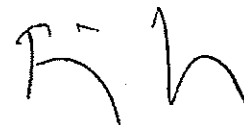
**Förslag till program för delaktighet för personer
med funktionsnedsättning 2011 - 2015**

(1 bilaga)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden godkänner förslaget till program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011 – 2015.
2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

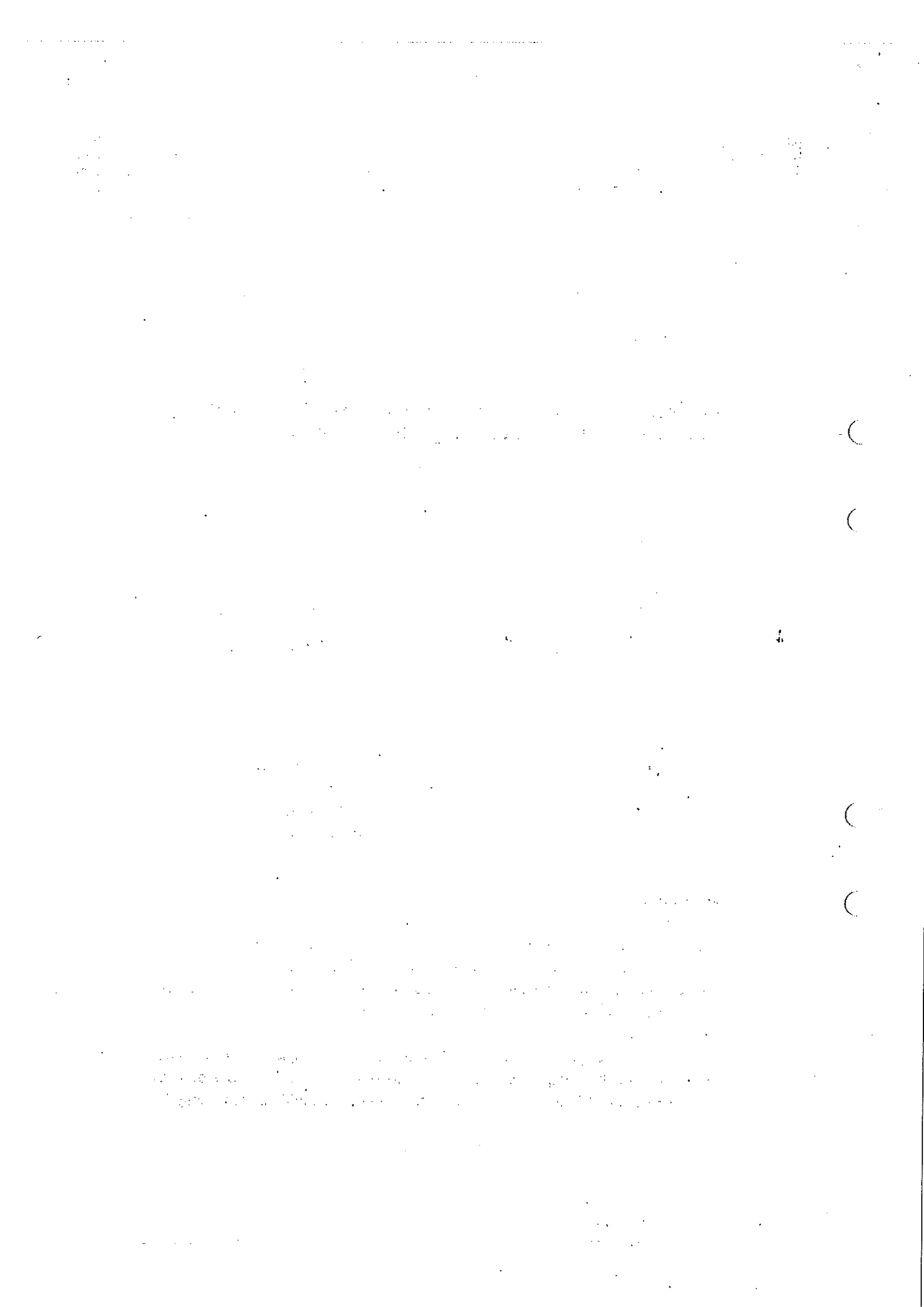

Gilla Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen har i samverkan med stadens förvaltningar och bolag samt handikapporganisationer tagit fram ett nytt handikappolitiskt program, som nu föreslås byta namn till "program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning". Programmet är ett av stadens styrdokument och ska ingå i det integrerade ledningssystemet, ILS.

Utgångspunkten för programmet är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Programmets övergripande mål är: "I Stockholms stad ska alla ha tillgång till och kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap."

Programmet omfattar sju mål inom områdena fysisk respektive kommunikativ tillgänglighet, bemötande, utbildning, arbete, bostad och fritid. Målen är formulerade utifrån vilka resultat som önskas uppnå för målgruppen. Till målen har tretton indikatorer knutits, som ska belysa i vilken utsträckning det skett en förändring för målgruppen.

Individuella stöd- och serviceinsatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är en förutsättning för att personer som har en funktionsnedsättning med insatsernas hjälp ska få möjlighet att leva som andra.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade i december 2004 om handikappolitiskt program för Stockholms stad, som gällde för åren 2005 – 2010. Det viktigaste målet var att Stockholm skulle vara världens mest tillgängliga huvudstad år 2010.

I budget för 2010 fick socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att leda arbetet med att ta fram ett handikappolitiskt program som ska börja gälla 2011.

Ärendet

Handikappolitiska programmet, som föreslås byta namn till "program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning", är ett styrdokument för alla stadens nämnder och bolagsstyrelser och ska så långt det är möjligt göras tillämpligt i uppdrag som staden ger andra organisationer. Utgångspunkten för programmet är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Programmets övergripande mål är: "I Stockholms stad ska alla ha tillgång till och kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap." Stöd och serviceinsatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är en förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska få möjlighet att leva som andra. Nämnderna ska öka sin kunskap om dels i vilken utsträckning de individuella stödets utformning bidrar till att förverkliga stadens mål för delaktighet, dels om mäns och kvinnors behov bedöms olika eller om de ansöker om insatser i olika hög utsträckning.

Programmet innehåller följande sju mål/resultat som ska uppnås för målgruppen.

1. Alla ska kunna förflytta sig, vistas i och använda stadens inne- och utemiljö.
2. Alla ska kunna få information och kommunicera utifrån sina förutsättningar.

3. Alla ska kunna uttrycka sina åsikter och bli lyssnade på.
4. Alla barn, ungdomar och vuxna ska delta i utbildning och få det stöd som behövs för att nå målen.
5. Allas arbetsförmåga ska tas tillvara.
6. Alla ska ha en bostad som är anpassad efter individens behov.
7. Alla ska ges förutsättningar att delta i och tillgodogöra sig fritidsverksamhet.

Till dessa mål är totalt tretton indikatorer knutna för uppföljning av programmet.

Nämnder och styrelser ska i sin verksamhetsplanering efter dialog med de lokala handikappråden besluta om vilka tre relevanta aktiviteter som de ska prioritera för att under kommande år bidra till målfyllelse.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Programarbetet har bedrivits i en styrgrupp bestående av direktörer i stadens förvaltningar och bolag, en arbetsgrupp med tjänstemän från förvaltningar och bolag samt en arbetsgrupp med representanter från handikapprörelsen.

Ärendet har behandlats på socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens handikappråd den 25 oktober 2010.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Inledningsvis kan nämnas att det tidigare "handikappolitiska programmet" föreslås byta namn till "program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning". Detta på grund av att termen "handikapp" är otidsenlig och att Socialstyrelsen avråder från att använda den.

Förslaget till program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning har tagits fram i bred samverkan med stadens förvaltningar och bolag samt med handikapprörelsen. Biträdande stadsdirektören har lett arbetet via en styrgrupp bestående av tretton direktörer i stadens förvaltningar och bolag. Därtill har det funnits två arbetsgrupper – en med tretton tjänstemän från förvaltningar och bolag samt en med sex representanter från handikapprörelsen (deltagarna anges i slutet av dokumentet). Den gedigna representationen från olika verksamheter torde bidra till en bra förankring och implementering av programmet.

Programmet har processats fram och arbetet har bedrivits i olika konstellationer. Ibland har grupperna träffats var för sig, ibland har det varit gemensamma möten mellan styrgruppen och de båda arbetsgrupperna och vid ett par tillfällen har de två arbetsgrupperna haft workshops.

Samtliga grupper uttalade tidigt att för att det nya programmet ska fungera som ett styrdokument måste mål och indikatorer integreras i stadens ledningssystem, ILS. Handikapporganisationerna har fått en kort genomgång av hur ILS-webben är uppbyggd. Ambitionen har varit att dokumentet ska vara lättillgängligt för dem som ska använda det och det är därför kortfattat och förhoppningsvis tydligt. I målformuleringarna har allmänna begrepp såsom fysisk tillgänglighet, kommunikativ tillgänglighet, delaktighet, bemötande undvikits och istället har konkretiserats vad detta innebär.

Inledningsvis diskuterade grupperna artiklarna i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och prioriterade de artiklar som är särskilt viktiga och där staden kan medverka till förändring. Utifrån metoden resultatbaserad styrning har fokus varit på "vilka mål/resultat ska uppnås för målgruppen?". Indikatorerna ska besvara frågan "hur vet vi att vi har lyckats nå målet?"

Programmet omfattar sju mål och till dessa är tretton indikatorer knutna. Det är viktigt att notera att varje nämnd och styrelse i sin verksamhetsplanering efter dialog med de lokala handikappråden ska besluta om vilka tre aktiviteter/mål som ska prioriteras för att under det kommande året bidra till att nå måluppfyllelse. Nämnderna kan därutöver även formulera egna nämndmål och indikatorer.

Många diskussioner har förekommit om vad som är mål och vad som är medel/aktiviteter för att uppnå målen. När det gäller individuella stöd- och serviceinsatser konstaterades att detta är en förutsättning för att målen om arbete, bostad, utbildning, fritidsverksamhet m.m. ska kunna uppnås. Detsamma gäller utbildning till personalen om t.ex. bemötande.

För att kunna följa upp programmets mål är det nödvändigt att veta utgångsläget. I vissa fall finns uppgifter om detta, t.ex. i form av nyckeltal, i andra fall måste en nollbasmätning göras. Registrering av personer som har någon form av funktionsnedsättning är inte tillåten och en del av kunskapsinhämtningen måste således ske via enkäter. Värdet av de brukarundersökningar som hittills gjorts inom staden har ifrågasatts av handikapporganisationerna. Några handikapporganisationer har framfört att uppföljningar kan ske i dialog med dem. De har en god kännedom om situationen för personer med olika typer av funktionsnedsättning och kan medverka i uppföljning genom t.ex. fokusgrupper och djupintervjuer med sina medlemmar.

För att programmet ska få genomslagskraft måste det implementeras hos såväl stadens förvaltningar och bolag som hos handikapporganisationer och brukare.

Detta kan bl.a. ske på stadens webbsida där dokumentet kan finnas på olika språk, lästlöst, teckentolkat och så att det går att lyssna på.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden godkänner bilagda förslag till program om delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Bilaga

1. Stockholm – en stad för alla. Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Deltagande förvaltningar, bolag och handikapporganisationer

Styrgrupp:

Farsta stadsdelsförvaltning
Stadsbyggnadskontoret
Trafikkontoret
Micasa
Exploateringskontoret
Idrottsförvaltningen
Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning
Svenska Bostäder
Utbildningsförvaltningen
Södermalms stadsdelsförvaltning
Socialtjänst- och arbetsmarknadsförv.
SISAB
Stadsledningskontoret

Arbetsgrupp med tjänstemän:

Enskede-Årsta-Vantör sdf
Exploateringskontoret
Familjebostäder
Hägersten-Liljeholmen sdf
Hässelby-Vällingby sdf
Idrottsförvaltningen
Kungsholmens sdf
Socialtjänst- och arbetsmarknadsförv.
Stadsbyggnadskontoret
Stockholmshem
Trafikkontoret
Utbildningsförvaltningen

Arbetsgrupp med organisationer:

HSO/FUB
HSO/RBU
HSO/RSMH
HSO/RMT
DHR
SRF

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that this is crucial for ensuring the integrity of the financial statements and for providing a clear audit trail.

2. The second part of the document outlines the various methods used to collect and analyze data. It includes a detailed description of the sampling process and the statistical techniques employed to ensure the reliability of the results.

3. The third part of the document provides a comprehensive overview of the findings. It highlights the key areas where discrepancies were identified and discusses the potential causes of these issues. It also includes recommendations for how to address these problems and prevent them from recurring.

4. The final part of the document concludes with a summary of the overall findings and a statement of the auditor's opinion. It reiterates the importance of transparency and accountability in financial reporting and expresses confidence in the accuracy of the information provided.

5. The document also includes a section on the limitations of the study. It acknowledges that while the data collected is extensive, it may not cover every aspect of the organization's operations. It also notes that the results are based on the information provided and may be affected by any omissions or misstatements.

6. Finally, the document provides a list of references and a glossary of terms. This is intended to help readers understand the context of the study and to provide a clear definition of the key concepts used throughout the report.

Stockholm - en stad för alla

Program för delaktighet
för personer med funktionsnedsättning
2011 - 2015

Oktober 2010

SOCIALTJÄNST- OCH
ARBETSMARKNADSFÖRVALTNINGEN
AVDELNINGEN FÖR STADSÖVERGRIPANDE SOCIALA FRÅGOR

Förord

År 2030 är Stockholm navet i en tillgänglig och trygg region utan sociala och fysiska barriärer. I regionen finns obegränsade möjligheter för människor att resa, bo och mötas. Här finns också en högklassig och kostnadseffektiv samhällsservice baserad på valfrihet och mångfald, som ger stockholmarna unika möjligheter att välja mellan olika vård- och omsorgsgivare och skolor. I regionen finns ett stort och brett utbud av arbeten, utbildningar, service, kultur och nöjen med stark internationell karaktär, som ger alla människor möjlighet att förverkliga sina livsdrömmar och tar tillvara allas potential.

Så lyder delar av Stockholms stads vision om ett Stockholm i Världsklass år 2030. "Stockholm, en stad för alla" är en del av vägen till detta Stockholm. Vi är många som måste göra mycket för att nå världsklass. Med fokus på den enskilda människans förmågor, möjligheter och rätt till delaktighet läggs grunden för det Stockholm vi strävar efter att vara.

Ett av stadens styrdokument

Stadens program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning är ett styrdokument för alla stadens nämnder och bolagsstyrelser samt ska så långt det är möjligt göras tillämpligt i uppdrag som staden ger andra organisationer. Det ersätter det tidigare handikappolitiska programmet, som gällde fram till och med år 2010.

Vägledande för programmet är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, inriktningsmålen för den nationella handlingsplanen 2011-2015 samt stadens Vision 2030.

Kommunfullmäktige fastställer budget för staden, vilken är överordnad och styrande för stadens alla verksamheter. I budgeten fastställer kommunfullmäktige ett antal indikatorer samt aktiviteter som ska bidra till att de handikappolitiska målen uppfylls.

Handikapprådens roll

Handikappråden i varje nämnd och styrelse ska aktivt medverka till att förverkliga stadens mål för delaktighet. Nämnder och styrelser ska i sin verksamhetsplanering efter dialog med de lokala handikappråden besluta om vilka tre relevanta aktiviteter som ska prioriteras för att under det kommande året bidra till måluppfyllelse. Handikappråden ska även medverka i uppföljningen av programmet för delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Definition - målgrupp

Programmet avser personer med funktionsnedsättning. "Personer med funktionsnedsättning innefattar bl.a. personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor som andra." (FN-konventionen, artikel 1).

Staden tillämpar Socialstyrelsens definitioner:

Funktionsnedsättning Nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga.

Funktionshinder Begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. (Funktionshinder är inte något som en person har utan det är miljön som är funktionshindrande.)

Handikapp Termen bör inte användas.
- I föreliggande program används termen endast i samband med "handikappråd".

Exempel på funktionsnedsättningar är: nedsatt rörelseförmåga, synnedsättning, hörselnedsättning, nedsatt t röst- och talfunktion, intellektuell funktionsnedsättning (till exempel utvecklingsstörning och autism), psykiska funktionsnedsättningar, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (t.ex. ADHD, Aspergers och Tourettes syndrom) samt medicinska funktionsnedsättningar (t.ex. astma, allergi och diabetes).

Mänskliga rättigheter i fokus

Utgångspunkten för stadens program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning är principen om mänskliga rättigheter - alla människors lika värde och lika rätt. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som Sverige följer sedan januari 2009, förtydligar samhällets ansvar för att mänskliga rättigheter ska förverkligas för personer med funktionsnedsättning. Konventionen, som fokuserar på icke-diskriminering, listar nödvändiga åtgärder för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta del av såväl medborgerliga och politiska som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

I konventionens artikel 3 beskrivs åtta grundläggande principer för hur människor med funktionsnedsättning ska kunna delta fullt ut i samhället:

- a) respekt för inneboende värde, individuellt självbestämmande, innefattande frihet att göra egna val samt enskilda personers oberoende,
- b) icke-diskriminering,
- c) fullständigt och faktiskt deltagande och inkludering i samhället,
- d) respekt för olikheter och acceptering av personer med funktionsnedsättning som en del av den mänskliga mångfalden och mänskligheten,
- e) lika möjligheter,

- f) tillgänglighet,
- g) jämställdhet mellan kvinnor och män,
- h) respekt för den fortlöpande utvecklingen av förmågorna hos barn med funktionsnedsättning och respekt för funktionsnedsatta barns rätt att bevara sin identitet.

Stadens mål

I Stockholms stad ska alla ha tillgång till och kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap.

Stöd och service en förutsättning

Ett samhälle som är tillgängligt och utformat utifrån en mångfald av behov, leder till full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Socialtjänstens stödinsatser och individuella lösningar är en förutsättning för att alla ska kunna delta fullt ut i samhället. De viktigaste grundtankarna i Socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är att personer med funktionsnedsättning med insatsernas hjälp ska få möjlighet att leva som andra. De har rätt att få den hjälp de behöver i det dagliga livet och har rätt till inflytande och delaktighet i insatsernas genomförande. I skollagen anges att särskilt stöd ska ges för elevernas lärande och personlig utveckling. (FN-konventionen, artikel 19, 20). Stadens medborgare ska behandlas likvärdigt, oavsett var i staden de bor.

Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ska öka sin kunskap om dels i vilken utsträckning de individuella stödets utformning bidrar till att förverkliga stadens mål för delaktighet, dels om mäns och kvinnors behov bedöms olika eller om de ansöker om insatser i olika hög utsträckning.

Stad för alla, likvärdigt för var och en

I regeringens uppföljning av den nationella handlingsplanen har det visat sig att pojkar och män tar del av sociala stöd i betydligt större utsträckning än flickor och kvinnor med liknande situation. Skillnaderna återfinns ibland annat antalet beviljade timmar och typ av insats. Fortfarande saknas dock en systematisk analys av orsakerna till dessa skillnader.

Staden ska arbeta för att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Enligt FN-konventionen, artikel 7 ska säkerställas att "barn med funktionsnedsättning fullt åtnjuter alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter på lika villkor som andra barn". FN:s barnkonvention gäller alla barn och har fyra grundprinciper: förbudet mot diskriminering, barnets bästa, rätten till liv och utveckling och rätten att uttrycka sina åsikter. Artikel 23 gäller barn med funktionsnedsättning. Där skrivs bl.a. att ett barn med funktionshinder har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som möjliggör ett aktivt deltagande i samhället.

Mål/resultat som ska uppnås för målgruppen

1. Alla ska kunna förflytta sig, vistas i och använda Stockholm stads inne- och utemiljö

I plan- och bygglagen (PBL) och i Boverkets byggregler (BBR) finns utförliga regler för tillgänglighet och användbarhet i den byggda miljön vid nybyggnad, ombyggnad och ändring. I PBL finns också en bestämmelse om att enkelt avhjälpna hinder ska undanröjas i befintliga byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde och på befintliga allmänna platser. Lokaler dit allmänheten har tillträde är lokaler som riktar sig till och används av allmänheten. Med allmän plats avses gator, vägar, torg och parker.

Stadens program "Stockholm en stad för alla – Riktlinjer för att skapa en tillgänglig och användbar utemiljö", där staden ställer högre krav på tillgänglighet än gällande byggregler, ska fortsätta att tillämpas inom stadens förvaltningar och bolag samt i stadens exploateringsavtal med andra byggherrar.

Med användbarhet menas att varor och tjänster ska vara utformade på ett sådant sätt att personer med funktionsnedsättning kan använda dem.

(Artiklar i FN-konventionen: 9, 19, 20, 29, 30).

Indikatorer:

- Andel av Stockholms stads inne- och utemiljö som uppfyller gällande byggregler.
- Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne- och utemiljö är tillgänglig och användbar.

2. Alla ska kunna få information och kommunicera utifrån sina förutsättningar

Kommunikation innefattar bland annat språk, textning, punktskrift, tillgängliga multimedier, lättläst och IT. Språk innefattar bland annat talade och tecknade språk och andra former av icke talade språk.

IT används alltmer i kontakten med medborgarna. För att IT ska bli så bra som möjligt för så många som möjligt är det viktigt att redan vid utarbetandet och utvecklingen av nya tjänster beakta att användare har skilda förutsättningar att ta del av och utnyttja IT och tjänster baserade på IT.

(Artiklar i FN-konventionen: 9, 17, 21, 29, 30).

Indikatorer:

- Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan ta del av och förstå stadens information.
- Andel av stadens e-tjänster som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

3. Alla ska bemötas med kunskap och respekt och själva vara med och bestämma i frågor som gäller honom eller henne

Bemötandet av personer med funktionsnedsättning är en fråga som i grunden handlar om att alla ska bli respekterade fullt ut för den de är. De anställdas bemötande och arbetssätt är lika viktigt för ökad tillgänglighet som den fysiska miljön och tillgången till anpassad information.

(Artiklar i FN-konventionen: 17, 21, 29, 30).

Indikatorer:

- Andel personer med funktionsnedsättning som har beviljats insats och som upplever att har kunnat välja anordnare (t.ex. gruppboende, förskola, skola).
- Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning.
- Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal.

4. Alla barn, ungdomar och vuxna ska kunna delta i utbildning och få det stöd som behövs för att nå målen

Gäller för alla skolformer: förskola, förskoleklass, grundskola, obligatoriska särskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola samt vuxenutbildning.

Lärarnas kompetens är den viktigaste faktorn för att nå bra pedagogiska resultat. Verksamhetens personal ska ha relevant kunskap om funktionsnedsättningar och hur undervisningen kan utformas efter olika behov.

Valfriheten i skolan är lika viktig för barn med funktionsnedsättning som för andra.

Skolans lokaler, material och undervisning ska vara tillgänglig för alla. Elever ska få det stöd i undervisningen de behöver.

(Artiklar i FN-konventionen: 7, 24).

Indikator:

- Andel elever som når målen för respektive skolform.

5. Allas arbetsförmåga ska tas tillvara

Staden ska främja möjligheten till anställning, praktikplatser och sommarjobb. Rekryteringsförfarandet inom stadens nämnder och styrelser ska inte missgynna eller diskriminera personer med funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning ska kunna arbeta i Stockholms stad.

Staden ska i första hand verka för att personer som har en funktionsnedsättning får tillgång till arbetsförmedlingens insatser. Stadens jobbtorg kan även ses som en resurs för gruppen.

Ett övergripande mål med dagliga verksamheter enligt LSS och dagverksamheter enligt SoL är att utveckla den enskildes möjlighet till arbete.

(Artiklar i FN-konventionen: 19, 27, 28).

Indikatorer:

a.

- Andelen anställda personer med funktionsnedsättning i Stockholms stad.
- Andelen personer med funktionsnedsättning som övergår till lönearbete efter deltagande i dagliga verksamheter enligt LSS eller dagverksamheter enligt SoL.

6. Alla ska ha en bostad som är anpassad efter individens behov

Personer med funktionsnedsättning ska kunna få en bostad inom det ordinarie bostadsbeståndet.

Personer med omfattande stödbehov ska få tillgång till särskilda boendeformer.

(Artiklar i FN-konventionen: 17, 22, 23, 28).

Indikator:

- Andel personer med funktionsnedsättning som upplever sig ha en fungerande bostad.

7. Alla ska ges förutsättningar att delta i och tillgodogöra sig fritidsverksamhet

Med fritidsverksamheter avses bland annat kultur, idrott, rekreation samt deltagande i föreningsliv.

Verksamheterna ska vara tillgängliga och i övrigt vara utformade på ett sådant sätt att personer med funktionsnedsättning kan använda sig av utbudet.

(Artiklar i FN-konventionen: 19, 28, 29, 30).

Indikatorer:

- Andelen barn och ungdomar med funktionsnedsättning som deltar i fritidsverksamhet.
- Andelen vuxna med funktionsnedsättning som deltar i fritidsverksamhet.

Bilaga 1 visar vilka mål som är mest relevanta för de olika nämnderna/styrelserna.

Uppföljning

För att kunna följa upp målen krävs det kunskap om utgångsläget. I vissa fall finns sådana grunddata, t.ex. i form av nyckeltal, i andra fall är det nödvändigt att börja med en nollbasmätning.

Det är inte tillåtet att föra register över vilka personer som har en funktionsnedsättning. Däremot är det möjligt att via enkäter, där personerna själva gör en bedömning av om de har en funktionsnedsättning, få reda på i vilken utsträckning de upplever sig delaktiga i samhället.

En del indikatorer kommer att specificeras i samband med utformandet av enkäter. För att belysa en indikator kan det i vissa fall vara nödvändigt att ställa flera frågor och därefter vikta samman svaren.

Uppföljningar kan även göras i dialog med handikapporganisationerna, som ofta har en god kännedom om situationen för personer med olika typer av funktionsnedsättning.

Referensdokument

- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- FN:s barnkonvention
- Regeringens skrivelse 2009/10:166: "Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken och grunden för en strategi framåt
- Riktlinjer för tillgänglighet – Riv hindren. Handisam
- Boverkets byggregler BBR
- Stockholm – en stad för alla. Handbok för utformning av en tillgänglig och användbar miljö.
- Personalpolicy för Stockholms stad
- Riktlinjer för nämnder och styrelsers jämställdhets- och mångfaldsarbete

Bilaga I

Mål/resultat	Indikatorer	Anges tre al
1. Alla ska kunna förflytta sig, vistas i och använda stadens inne- och utemiljö	<ul style="list-style-type: none"> - Andel av stadens inne- och utemiljö som uppfyller gällande byggregler. - Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne- och utemiljö är tillgänglig och användbar. 	Alla nämnd styrelser
2. Alla ska kunna få information och kommunicera utifrån sina förutsättningar	<ul style="list-style-type: none"> - Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan ta del av och förstå stadens information. - Andel av stadens e-tjänster som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. 	Alla nämnd styrelser
3. Alla ska kunna uttrycka sina åsikter och bli lyssnade på	<ul style="list-style-type: none"> - Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan välja verksamhet (t.ex. gruppboende, förskola, skola). - Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning. - Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal. 	Alla nämnd styrelser
4. Alla barn, ungdomar och vuxna ska kunna delta i utbildning och få det stöd som behövs för att nå målen	<ul style="list-style-type: none"> - Andel elever som når målen för respektive skolform. 	UtbN SISAB SDN
5. Allas arbetsförmåga ska tas tillvara	<ul style="list-style-type: none"> - Andelen anställda personer med funktionsnedsättning i staden - Andelen personer med funktionsnedsättning som övergår till lönearbete efter deltagande i dagliga verksamheter enligt LSS eller dagverksamheter enligt Sol. 	Alla nämnd styrelser
6. Alla ska ha en bostad som är anpassad efter individens behov	<ul style="list-style-type: none"> - Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad. 	ExpIN Familjebost Micasa SAN Svenska bo: SbN SDN Stockholms ÄN
7. Alla ska ges förutsättningar att delta i och tillgodogöra sig fritidsverksamhet	<ul style="list-style-type: none"> - Andelen barn och ungdomar med funktionsnedsättning som deltar i fritidsverksamhet. - Andelen vuxna med funktionsnedsättning som deltar i fritidsverksamhet. 	KUN IdN SDN SAN UtbN